

Violahti Vaalimaa

**VAALIMAA ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS
ARKEOLOGINEN INVENTOINTI 2014**

18.10.2014

Laatinut: FM Kalle Luoto
Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy

Kannen kuva: Näkymä Suurivuoren laelta kohti luodetta. Alueella on tehty muutamia vuosia sitten laajoja hakkuita, joiden merkit on maastossa selkeästi näkyvissä. Taustalla näkyvässä metsässä sijaitsee Salpalinjaan kuuluvia linnoitteita.

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	1
2	Perustietoa inventointialueesta	2
3	Inventointityö	2
3.1	Valmistelu ja esityöt	2
3.2	Maastotyöt	5
4	Tulokset	6
5	Kohteet	7
5.1	Kivikorvensuo [uusi kohde] kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)	9
5.2	Härkinsuo [uusi kohde] kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)	10
5.3	Merivuori [uusi kohde] kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)	11
5.4	Kiiskilä [Mj rek. tunnus 1000019244] muu kulttuuriperintökohde	15
5.5	Kanssoinvuoren linnoitteet [Mj rek. tunnus 1000014426] muu kulttuuriperintökohde	17

KARTAT

Kartta 1. Inventointialueen sijainti. MK 1 : 100 000.	1
Kartta 2. Laserkeilausaineiston tulkinta. MK 1 : 5000.	4
Kartta 3. Maastossa tarkastetut alueet (punaisella). MK 1 : 50 000.	5
Kartta 4. Kartta inventointikohteista. MK 1 : 50 000.	7
Kartta 5. Kartta inventointikohteiden sijainnista.	8

Taustakartat:

Maanmittauslaitoksen Maastotietokannan 08/2014 aineistoa

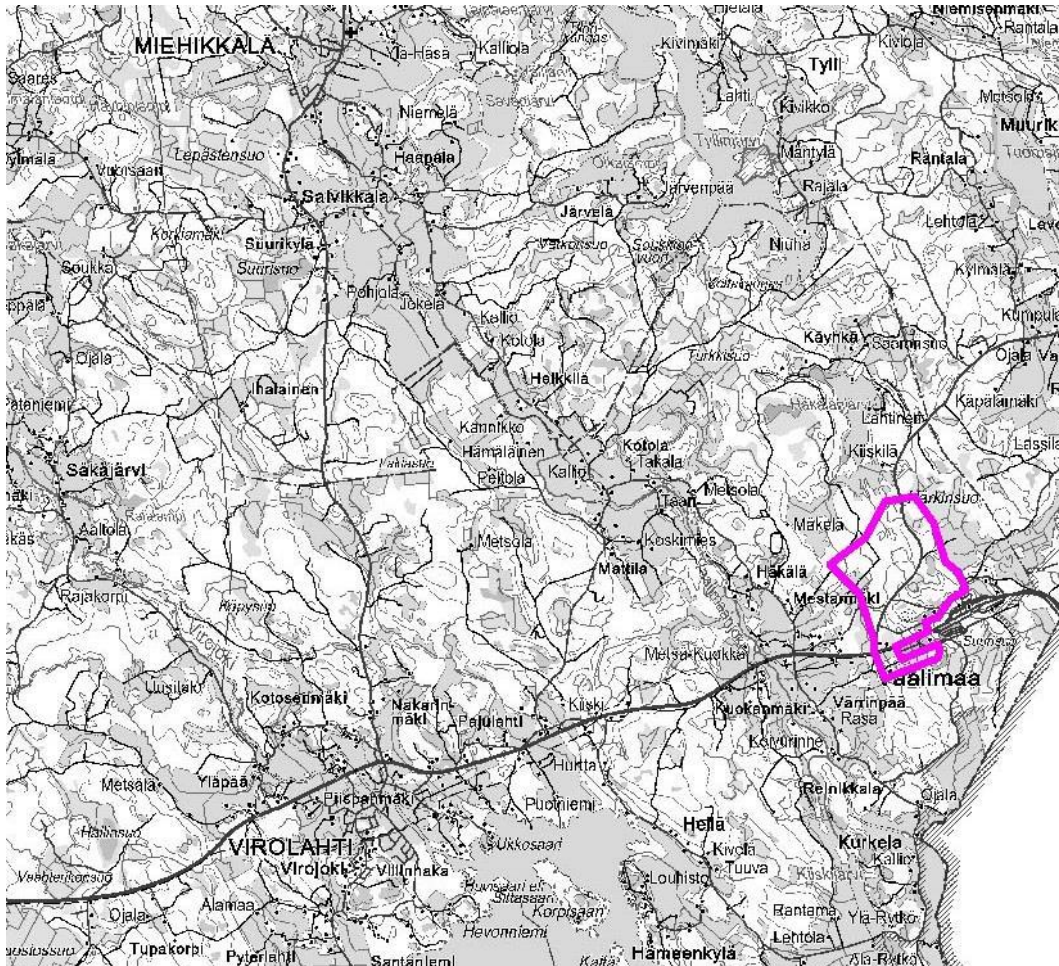
http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata_lisenssi_versio1_20120501

VAALIMAAN ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS ARKEOLOGINEN INVENTOINTI 2014

Tutkimuksen laji	Arkeologinen inventointi
Tutkimuslaitos:	Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy
Inventoija:	FM Kalle Luoto
Kenttätyöaika:	25. ja 26.9.2014
Peruskartta:	PK 304402 Miehikkälä
Alkuperäinen tutkimuskertomus:	Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkisto
Rahoittaja:	FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy
Muinaisjäännöskohteet:	Härkinsuo (Uusi kohde) Kivikorvensuo (Uusi kohde)
Löydöt:	ei löytöjä

1 Johdanto

Virolahden Vaalimaan osayleiskaava-alueella tehtiin arkeologinen inventointi 25. ja 26.9.2014. Inventoinnissa huomioitiin sekä historialliset että esihistorialliset muinaisjäännökset. Inventoinnissa kiinnitettiin erityistä huomiota Salpalinjan ja Suuren rantatien inventointiin. Alueelta ei entuudestaan tunnettu kiinteitä muinaisjäännöksiä. Muinaisjäännösrekisteriin on aiemmin merkitty Salpalinjan kohteet Kanssoinvuoren linnoitteet (muu kulttuuriperintökohde) ja Kiiskilä (muu kulttuuriperintökohde). Lisäksi suunnittelualueella arveltiin sijaitsevan tervahautoja, joiden sijaintia, lukumäärää tai rakennetta ei ennen inventointia tunnettu. Inventoinnin perusteella voitiin hieman tarkentaa Salpalinjan kohteiden sijaintia, sekä paikannettiin kolme muinaisjäännökseksi tulkittavaa kohdetta, kaksi tervahautaa (kohteet Kivikorvensuo ja Härkinsuo) ja yksi tielinja (Merivuori).

Kartta 1. Inventointialueen sijainti. MK 1 : 100 000.

2 Perustietoa inventointialueesta

Inventointialue sijaitsee Virolahden Vaalimaan keskustaajamasta n. 7 km itään valtatie 7:n varrella. Inventointialueen kaakkoispuolella on Venäjälle suuntautuva rajanylityspaikka. Rajanylityspaikan länsipuolelle Lappeenrannan tienristeyksen ja rajanylityspaikan välimaastoon VT 7:n molemmille puolille on rakentunut kaupallista ja työpaikka-alueita. Alueen länsipuolella on haja-asutustyyppinen pelto- ja metsäalue, etelässä ja pohjoisessa on lähinnä talouskäytössä olevaa metsää. Alueella harjoitetaan myös kallionmurskausta Pirunpesänvuoren alueella.

Alueella ei ole muinaisjäännösrekisterin mukaan tiedossa esihistoriallisen eikä historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä. Alueen pohjoisosaan sijoittuu rekisterin mukaan ole toisen maailmansodan aikaiset Kassoinvuoren linnoitteet, jotka on merkitty muinaisjäännösrekisteriin muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Alueen halki kulkee merkittävä tielinja, Suuri rantatie. Todennäköisesti 1300-luvulle ajoittuva Suuri Rantatie kulkee Turusta Virolahdelle ja edelleen Viipuriin. Karttatarkastelun pohjalta voidaan olettaa, että Suuren Rantatien linjaus kulkee suunnittelualan eteläosan halki kohti rajavartioasemaa ja näin ollen sijaitsee suunnittelualueella.

Esihistorialliset ja historialliset kohteet kattava Virolahden kuntainventointi on vuodelta 2007 (Johanna Enqvist). Lisäksi alueella on toteutettu Salpalinjaan liittyviä tutkimuksia (John Lagersted 2011) ja Vt 7 tiesuunnitelma-alueen sotahistoriallisten kohteiden inventointi (John Lagersted 2009).

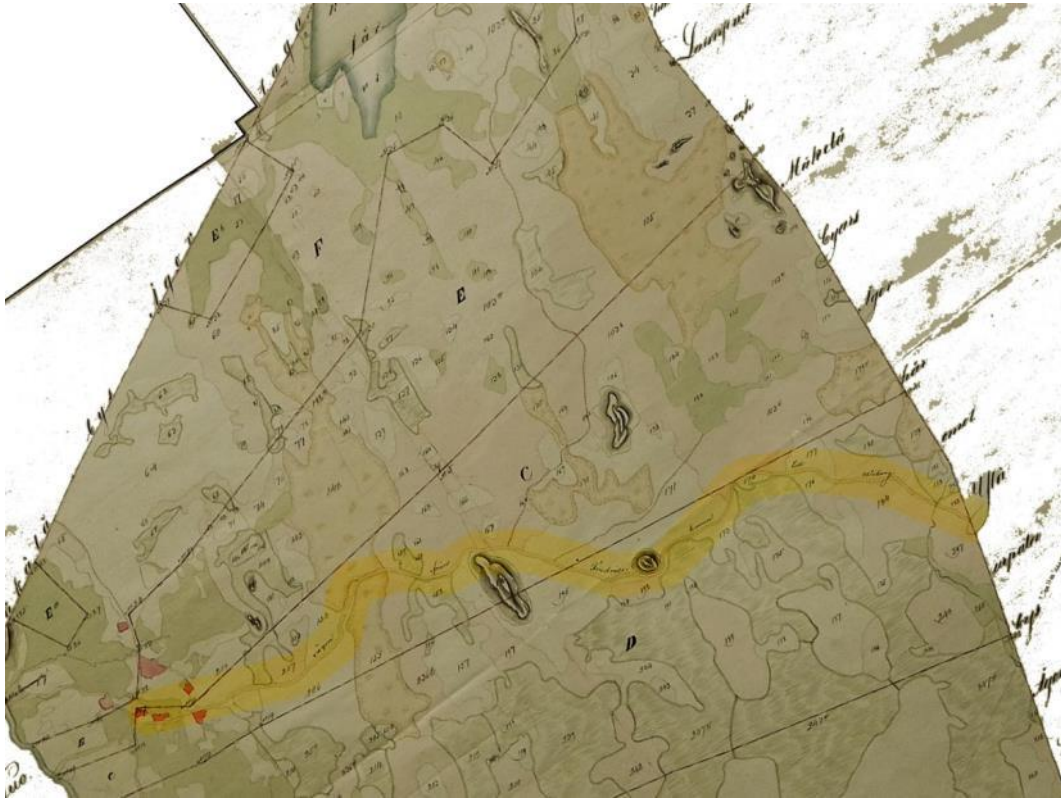
3 Inventointityö

Arkeologisessa inventoinnissa tarkasteltiin alueen tunnetut kohteet sekä pyrittiin paikantamaan aiemmin tuntemattomia kohteita. Arkeologinen inventointi jakaantuu kolmeen osaan: esiselvitykseen, maastoinventointiin ja raportointiin. Esiselvitysvaiheessa tehtiin arkistoselvitys, johon kuului tutustuminen alueen tutkimushistoriaan ja muinaisjäännöksiin sekä historiallisiin karttoihin. Inventoinnin maastotyöt kohdistuivat erityisesti osayleiskaavan suunnitelmissa osoitetuille muuttuvan maankäytön alueille. Raportointivaiheessa käsiteltiin maastotöiden yhteydessä kerätty aineisto sekä laadittiin raportti sekä siihen liittyvät luettelot ja kartat.

3.1 Valmistelu ja esityöt

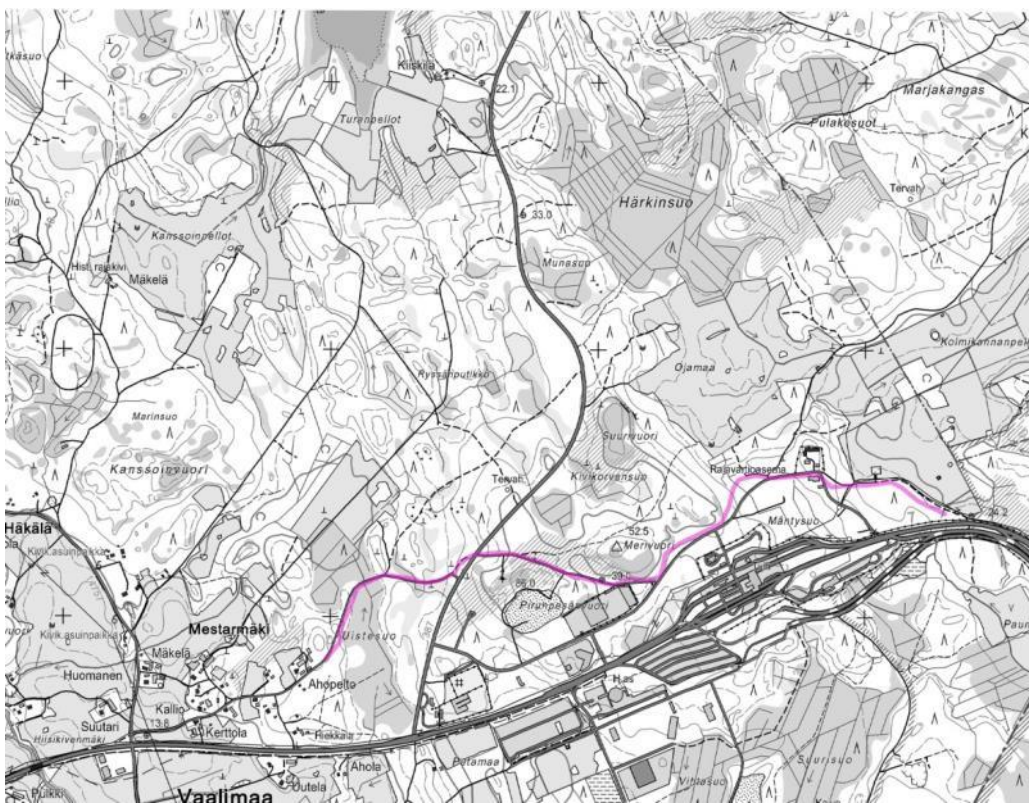
Hankealueen tunnetut kohteet selvitettiin olemassa olevien lähteiden perusteella, mm. Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin ja aiempien inventointikertomusten avulla. Kohteiden paikantamisen perustan muodostivat aiempien tutkimusraporttien tiedot. Tietoja täydennettiin Kansallisarkistossa suoritettuna arkistotyöskentelyn avulla.

Historiallisista kartoista voitiin tehdä päätelmiä historiallisen tielinjauksen reitistä. Tärkeäksi aineistoksi osoittautui isojaon tarpeisiin laaditut kartat. Virolahdella suoritettiin isojako 1800-luvun alussa ja vuoteen 1835 mennessä oli pääosa työstä valmiina. Virojoen kylästä varhaisimmat kartat ovat isojakokartat vuosilta 1826–1831. Kylän tonttimaat ovat sijainneet Virojoen molemmilla rannoilla. Virolahden pitäjä rajautui keskiajalla lännessä Vehkalahteen (nyk. Hamina), idässä Säkijärveen (nyk. Ylämaa, osittain Venäjän puolella) ja pohjoisessa Lappeeseen (nyk. Luumäki). Suuri Rantatie tai Alinen Viipurin tie, on kulkenut Virolahden läpi. Nykyisin samaa tielinjausta noudattelee paikallistie, Museotie. Virolahden kohdalla tie haaraantui pohjoiseen kohti Miehikkälää.

Kuva 1. Ote Virolahden isojaon kartasta (Kansallisarkisto G21:9/1-5 Vaalimaa (Vaalimaan jakokunta, 1830 - 1834)). Kartan keskelle tielinja läheisyyteen on merkitty kaksi kalliomäkeä, nykyiset Pirunpesänvuori ja Merivuori.

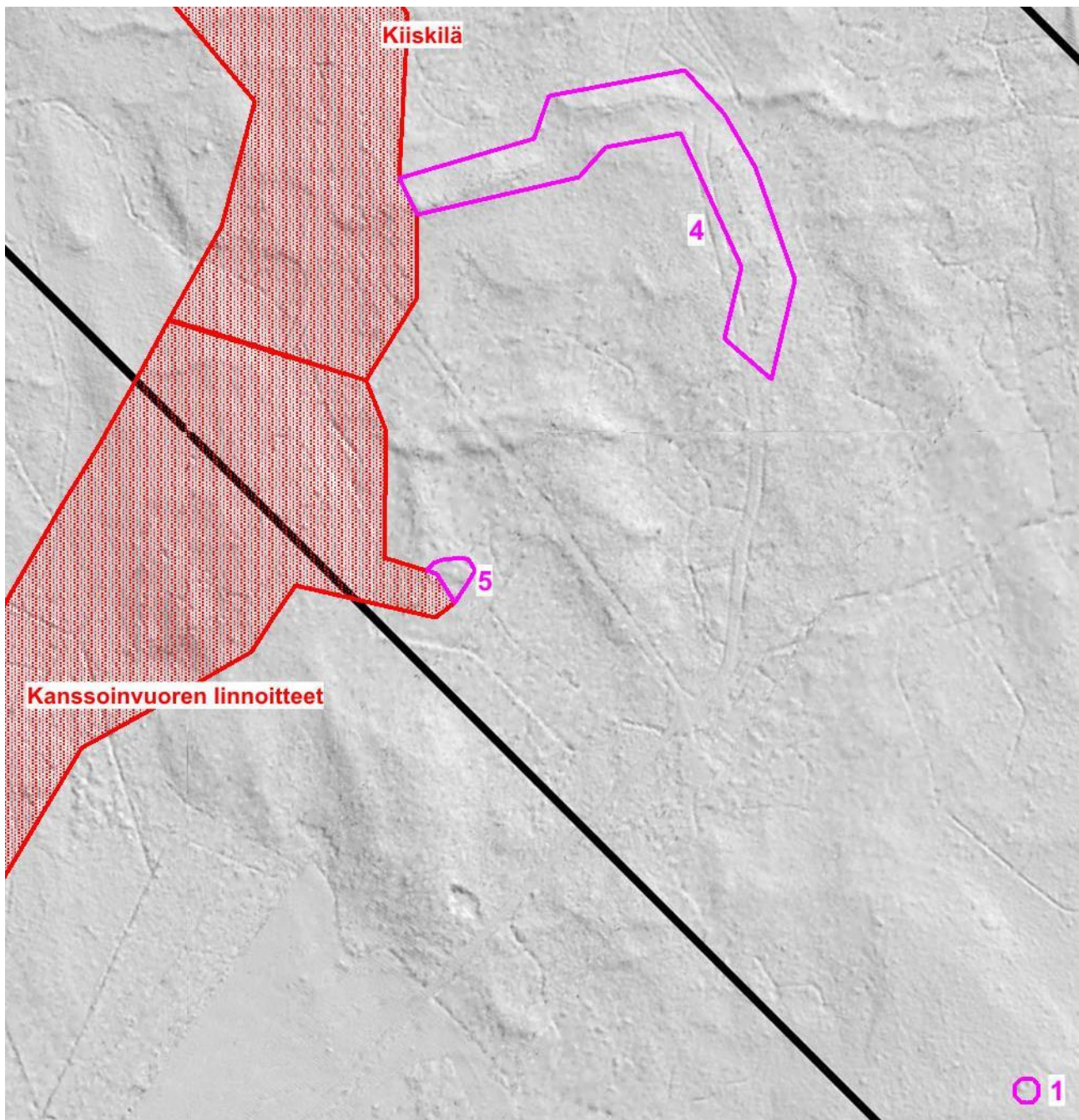
Karttaan on korostettu tielinja, joka on merkitty tekstillä "vägen ifrån Fredrics= hamn" (Suuri rantatie). Nykyistä Lappeenrannantietä näyttäisi seurailevan polku, joka on jäänyt nykyisien tielinjan alle. Muutoin suunnittelualueella ei näyttäisi sijaitsevan mainittavia kohteita.

Kuva 2. Suuren rantatien linjaus korostettuna violetilla värillä nykykartalla. Linjaus noudattelee nykyisen Mestarmäentien linjausta.

Valmisteluvaiheessa kartoitettiin alueen potentiaaliset muinaisjäännösalueet mm. Maanmittauslaitoksen ilmakuvien ja laserkeilausaineistojen tulkinnan avulla. Eri-tyisesti Salpalinjan osalta pyrittiin kohdetietoja tarkentamaan lidar-aineiston (laserkannatun aineiston) tulkinnalla, jonka avulla pyrittiin kohteet paikantamaan ja kohdentamaan maastotarkastus oikealle paikalle. Käytännössä linnoitteiden rakenteet näyttäytyivät melko heikosti, mahdollisesti johtuen melko peitteisestä maastosta. Linnoitteiden lisäksi aineistosta voitiin havaita kaksi tervahautaa.

Salpalinjaa on aiemmin inventoitu vuosina 2009-2012. Salpalinjan aiempi tutkimus keskittyi kesto-linnoitteisiin ja niiden tarkkoihin sijaintipaikkoihin. Näiden ympärillä sijaitsevia taisteluhautaverkostoja ja satoja kilometrejä pitkiä panssarivau-
nujen estelinjoja ei tarkasteltu samalla tarkkuudella. Tässä inventoinnissa pyrittiin tarkentamaan havaintoja Salpalinjasta.

Kartta 2. Laserkeilausaineiston tulkinta. MK 1 : 5000.

Numerolla 1 on merkitty tervahauta

Numerolla 4 on merkitty juoksuhauta (liittyy Salpalinjan kohteeseen Kiiskilä)

Numerolla 5 on merkitty juoksuhautaa (liittyy Salpalinjan kohteeseen Kanssoinvuoren linnoitteet)

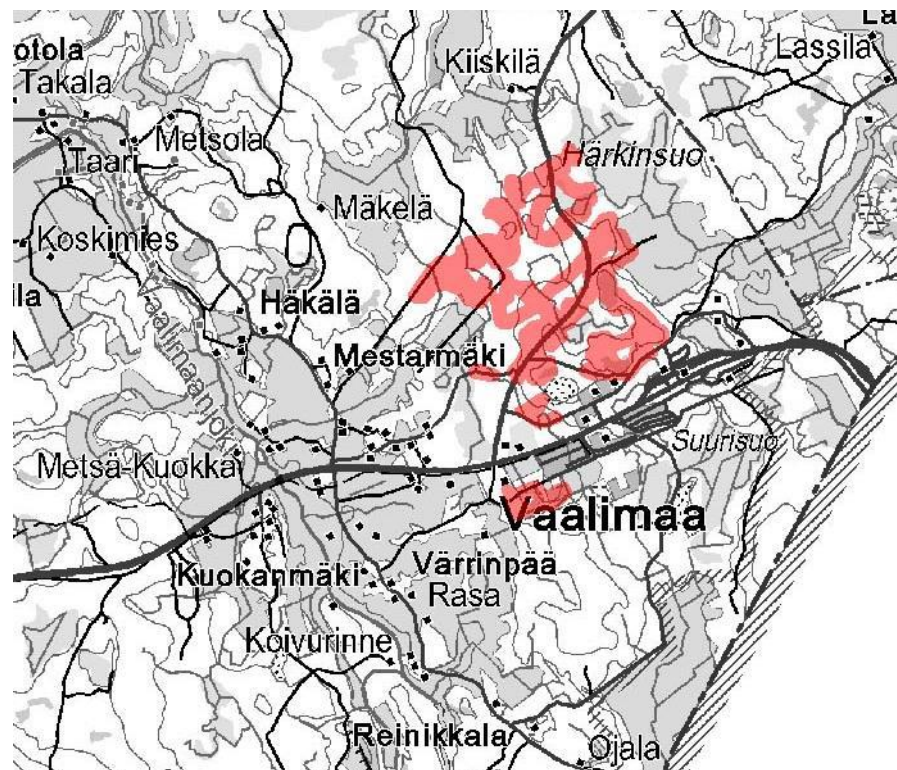
3.2 Maastotyöt

Syksyllä 2014 alueelle tehtiin maastotöitä kahden päivän aikana (25. ja 26.9.2014). Ensimmäisen maastopäivän yhteydessä suoritettiin alueella yleiskatsaus sekä tarkastettiin laserkeilausaineiston perusteella määritetyt maastokohdat ja Salpalinjanlinnoitteita. Toisena päivänä pyrittiin paikantamaan ennestään tunnistamattomia kohteita.

Maastossa kohteiden paikantamisen perustana oli maaston topografia ja havainnot. Kohteet dokumentoitiin valokuvaamalla, kirjallisin muistiinpanoin ja kartta-merkinnöin. Maastotarkastuksessa tarkastettiin suunnitellut rakennuspaikat ja niiden lähiympäristö. Maastossa kohteet valokuvattiin ja niistä kirjattiin havainnot sekä maasto-, maaperä- ym. havainnot sekä mahdolliset muut taustatiedot.

Kohteiden paikantaminen ja rajaus tehtiin GPS-laitteen (tarkkuus noin +/- 5 m), mittanauhojen ja kompassin avulla. Paikantamiseen käytettiin Garmin GPSmap 62s satelliittipaikanninta, jolla mitattiin rakenteiden sijainti ja havaintopisteet. Tutkimuksen koordinaatistona käytettiin WGS84 koordinaattijärjestelmää. Vanhojen tai poikkeavien koordinaattien muunnokseen käytettiin MapInfo 11.5 tietokoneohjelmaa, jolla myös inventointikertomuksen kartat laadittiin. YKJ koordinaateilla on kuvattu vanhoja muinaisjäännösrekisterin mukaisia koordinaatteja. Raportin uudet ja muuttuneet koordinaatit on ilmoitettu ETRS 89 -TM 35 järjestelmän mukaisina.

Suurimmassa osassa aluetta tarkasteltiin maastoa vain pintapuolisesti, mutta muinaisjäännöksen löytämisen kannalta otollisimmiksi koettuihin kohtiin kaivettiin myös muutamia lapionpistoja, lähinnä tervahautojen funktion varmistamiseksi. Maastossa havaittiin, että alueen metsähoitotoimet ovat monin paikoin vaikuttaneet voimakkaasti pintamaakerroksiin. Esim. Pirunpesänvuoren pohjoispuolella on poistettu pintamaata metrien paksuudelta. Käytännössä peruskartalle Pirunpesänvuoren pohjoispuolelle merkitty hakkuuaukea (vihreä rasteri) on kuorittu pintamaasta, eikä alueella voitu tehdä havaintoja muinaisjäännöksistä.

Kartta 3. Maastossa tarkastetut alueet (punaisella). MK 1 : 50 000.

4 Tulokset

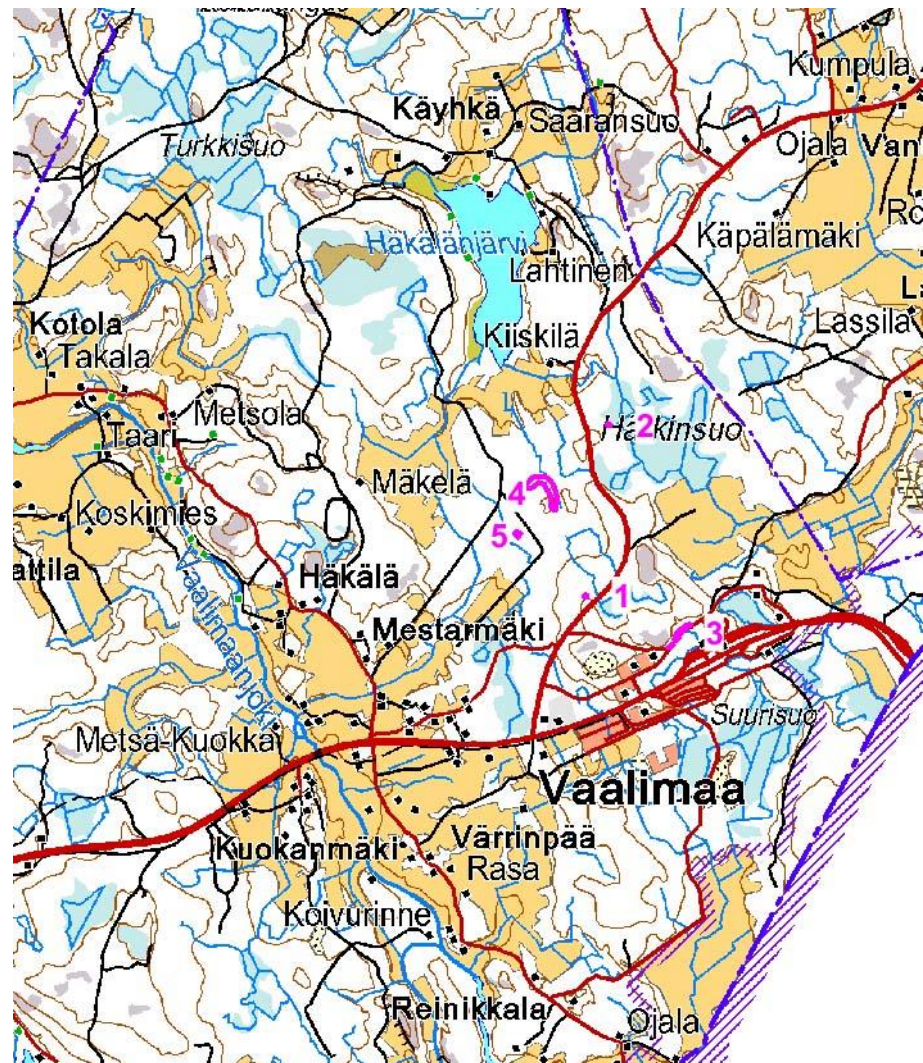
Virolahden Virojoen kaava-alueella suoritettiin arkeologinen inventointi 25. – 26.9.2014. Tutkimukset liittyivät Virolahden kunnan kaavoitussuunnitelmiin. Arkeologisesti mielenkiintoisia rakenteita havaittiin neljä, joista kahta tervahautaa (Härkinsuo ja Kivikorvesuo) sekä Suuren rantatien linjausta (Merivuori) voidaan pitää muinaisjäännöksinä. Toisen maailmansodan aikaiset linnoitteet Kiiskilä ja Kanssoinivuoren linnoitteet on tulkittu kuuluvaksi luokaan muu kulttuuriperintökohde. Lisäksi tässä yhteydessä voitaneen mainita Merivuoren laella sijaitsevan mittaustornin jäännökset. Kivikautisia asuinpaikkoja alueella ei havaittu, vaikka maasto vaikutti melko suotuisalta erityisesti Suurivuoren ympäristössä.

Kuva 3. Merivuoren laella sijaitsevan mittaustornin jäännökset.

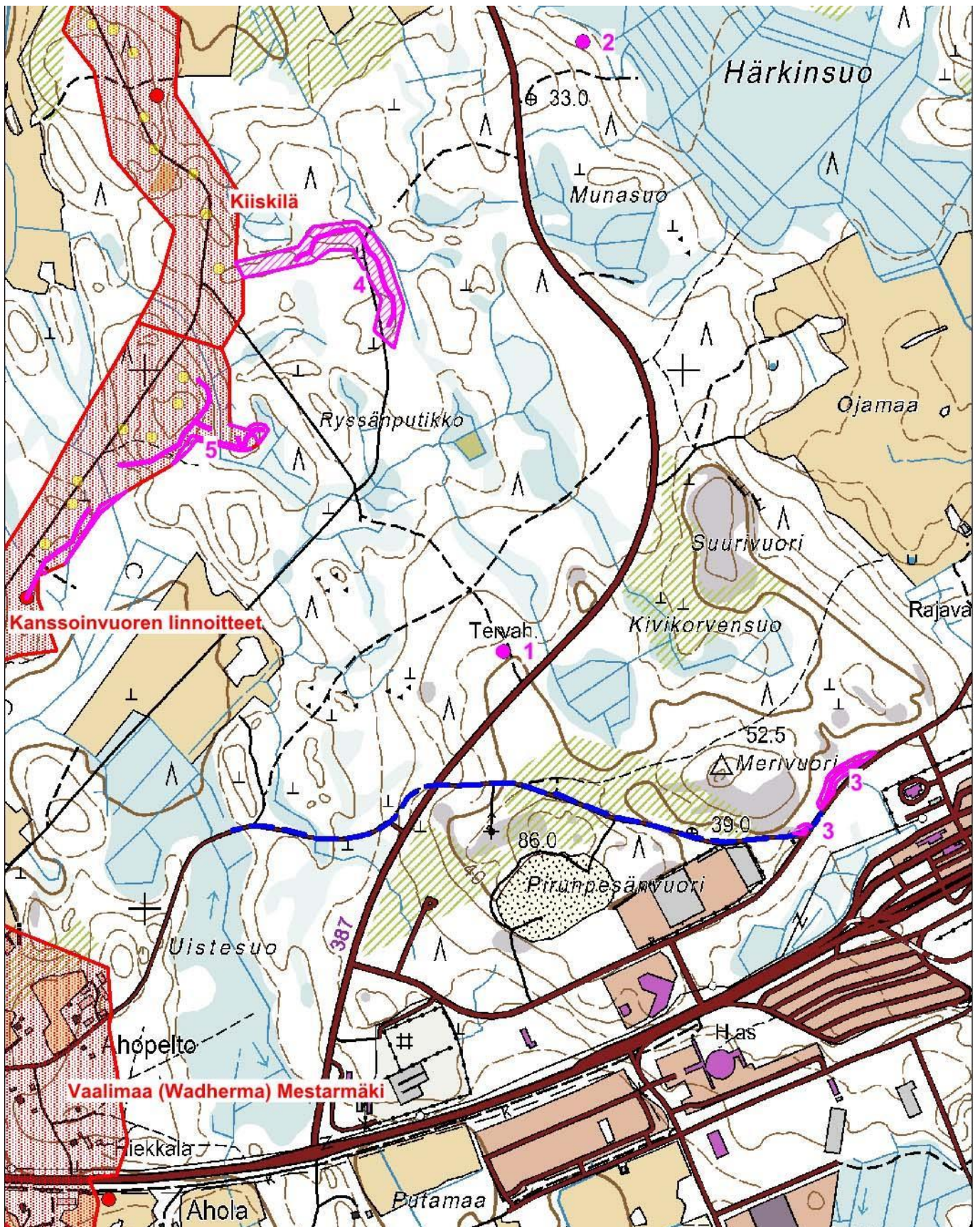
5 Kohteet

Kartta 4. Kartta inventointikohteista. MK 1 : 50 000.

Inventoinnissa huomioitut kohteet:

1. Kivikorvensuo
2. Härkinsuo
3. Merivuori (Suuri rantatie)
4. Kiiskilä
5. Kanssoinivuoren linnoitteet

Kartta 5. Kartta inventointikohteiden sijainnista.

Violetti numerointi: Uudet kohteet tai havainnot: 1. Kivikorvensuo; 2. Härkinsuo; 3. Merivuori (Suuri rantatie); 4. Kiiskilä; 5. Kanssoinvuoren linnoitteet

Punainen rasteri: tunnetut kohteet.

Sininen katkoviiva: Suuren rantatien linjaus nykyisellä tielinjalla.

5.1 Kivikorvensuo [uusi kohde] kiinteä muinaisjäänös (ehdotus)

Nimi:	Kivikorvensuo
Kunta:	Virolahti
Laji:	kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus:	historiallinen aika
Muinaisj.tyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Lukumäärä:	1
ETRS TM 35 FIN	
N	6 719 477
E	545 664
Z/m.mpy	40
Koord.selite	GPS mittaus kohteen keskeltä
Peruskartta:	PK PK 304402 Miehikkälä
Aiemmat tutkimukset:	-

Aiemmat tiedot:

Tervahauta on merkitty peruskarttaan.

Havainnot 2014:

Paikalla havaittiin muodoltaan pyöreä, halkaisijaltaan noin 14 m leveä tervahauta. Tervahautaan kuuluu selkeä valli ja pohjoiseen suuntautuva halssi, jonne myös maasto laskee. Kasvillisuus paikalla on lähinnä sekametsää, jonka pääpuusto koostuu nuorista koivuista. Alue on talousmetsää, jonka maastossa erottuvat talousmetsään liittyvät merkit maanpinnassa. Maastopohja on soramoreenia. Kohteen koillispuolella, alle 10 m etäisyydellä kulkee polku.

Kuva 4. Kivikorvensuon tervahauta sijaitsee sekametsässä.

5.2 Härkinsuo [uusi kohde] kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)

Nimi:	Härkinsuo
Kunta:	Virolahti
Laji:	kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus:	historiallinen aika
Muinaisj.tyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Lukumäärä:	1
ETRS TM 35 FIN	
N	6 720 611
E	545 812
Z/m.mpy	25
Koord.selite	GPS mittaus kohteen keskeltä
Peruskartta:	PK 304402 Miehikkälä
Aiemmat tutkimukset:	-

Havainnot 2014:

Laserkeilausaineiston perusteella paikannettiin Härkinsuon lounaislaidassa mahdollinen tervahauta, joka tarkastettiin maastossa. Maastotarkastuksen yhteydessä paikalla havaittiin muodoltaan pyöreä tervahauta, jonka halkaisija oli noin 15 metriä. Tervahaudan halssi suuntautuu kohti koillista. Tervahautaa peittää voimakas aluskasvillisuus ja sen päällä kasvaa useita nuoria koivuja, mistä syystä sen havaitseminen maastossa oli hankalaa.

Kuva 5. Härkinsuon tervahaudan päällä on runsaasti kasvillisuutta ja kohteen laajuuden hahmottaminen on hankalaa.

5.3 Merivuori [uusi kohde] kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)

Nimi:	Suuri Rantatie (Merivuori)
Kunta:	Virolahti
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Ajoitus:	historiallinen aika
Muinaisj.tyyppi:	kulkuväylät - tienpohjat
Lukumäärä:	2
ETRS TM 35 FIN	
N	6 719 234
E	546 273
Z/m.mpy	37,5
Koord.selite	GPS mittaus kohteen keskeltä
Peruskartta:	PK PK 304402 Miehikkälä
Aiemmat tutkimukset:	-

Aiemmat tiedot:

Suuri rantatie alkoi muotoutua Turun ja Viipurin linnojen väliseksi yhdysreitiksi 1300-luvun alkupuoliskolla (ks. Salminen 1991). Turun linnan rakentaminen alkoi 1280-luvun alussa ja Viipurin linna perustettiin vuonna 1293. Linnoja yhdistämään tarvittiin ilmeisesti jonkinlainen ratsupolku. Suuren rantatien tarkempi linjaus voidaan määrittää vasta ensimmäisten karttojen ajalta eli 1600- ja 1700-luvuilta. Todennäköisesti rantatien linjaus on muuttunut aikaisempien vuosisatojen kuluessa. Kokonaisuutena Rantatie kuvataan ensimmäisen kerran vuonna 1556 Kustaa Vaasan kirjuri Jacob Teitt:in kirjoittamassa selvityksessä, jossa hän kirjoittaa yleisestä Viipurista Turkuun johtavasta tiestä.

Suuren Pohjan sodan aikana 1700-luvulla Rantatietä käyttivät sekä itärajalle matkanneet ruotsalaissotilaat, että venäläiset miehittäjät. Kun Viipuri menetettiin venäläisille, perustettiin uudelle rajalle linnoitukseksi Hamina, josta tuli rantatien itäinen päätepiste. Toisaalta nyt Viipurista tuli venäläinen kaupunki, ja etappi matkalla vastikään perustettuun pääkaupunkiin Pietariin, minkä myötä reitin merkitys kasvoi. Muutamia kymmeniä vuosia myöhemmin, kun Hamina menetettiin venäläisille, perustettiin vielä uusi rajalinnoitus Loviisa. Suuren Rantatien Haminan ja Viipurin välinen tieosuus säilyi olemassa, mutta se päättyi huonoon kuntoon ja ruotsalainen kestikievarijärjestelmä ilmeisesti lakkasi toimimasta. Virallinen reitti kulkikin Haminasta Lappeenrantaan ja sieltä edelleen Viipuriin. Suomen siirryttyä kokonaisuudessaan Venäjän vallan alle 1800-luvun alussa Pietarin ja suuriruhtinaskunnan pääkaupungiksi nousseen Helsingin välinen yhteys kuitenkin korostui. Tien hyvästä kunnosta huolimatta Suuren Rantatien merkitys kaukoliikenteelle väheni vuoden 1870 jälkeen kun Helsinki-Riihimäki-Pietari rautatie valmistui. Suomen autoistuminen alkoi 1920-luvulla ja autoliikenteen lisääntyessä merkittävästi 1930-luvulla tehtiin ehdotus valtateiden rakentamisesta Helsingistä Turkuun, Viipuriin, Vaasaan, Ouluun ja Kuopioon. Uusia teitä ei kuitenkaan rakennettu. Vuonna 1933 Kyösti Kallion johtama kulkulaitoskomitea ehdotti olemassa olevien yleisten teiden luokittelua valta- ja kantateihin, ja niiden parantamista. Ehdotuksen seurauksena nimettiin 21 valtatieä. Helsingin ja Viipurin välisestä rantatiestä tuli valtatie 7 ja siihen tehtiin jonkin verran parannuksia ja korjauksia. Muutokset olivat kuitenkin varsin vaatimattomia tieprojektien pääpainon keskittyessä Viipurin läänin itä- ja pohjoisosien yhteyksien parantamiseen.

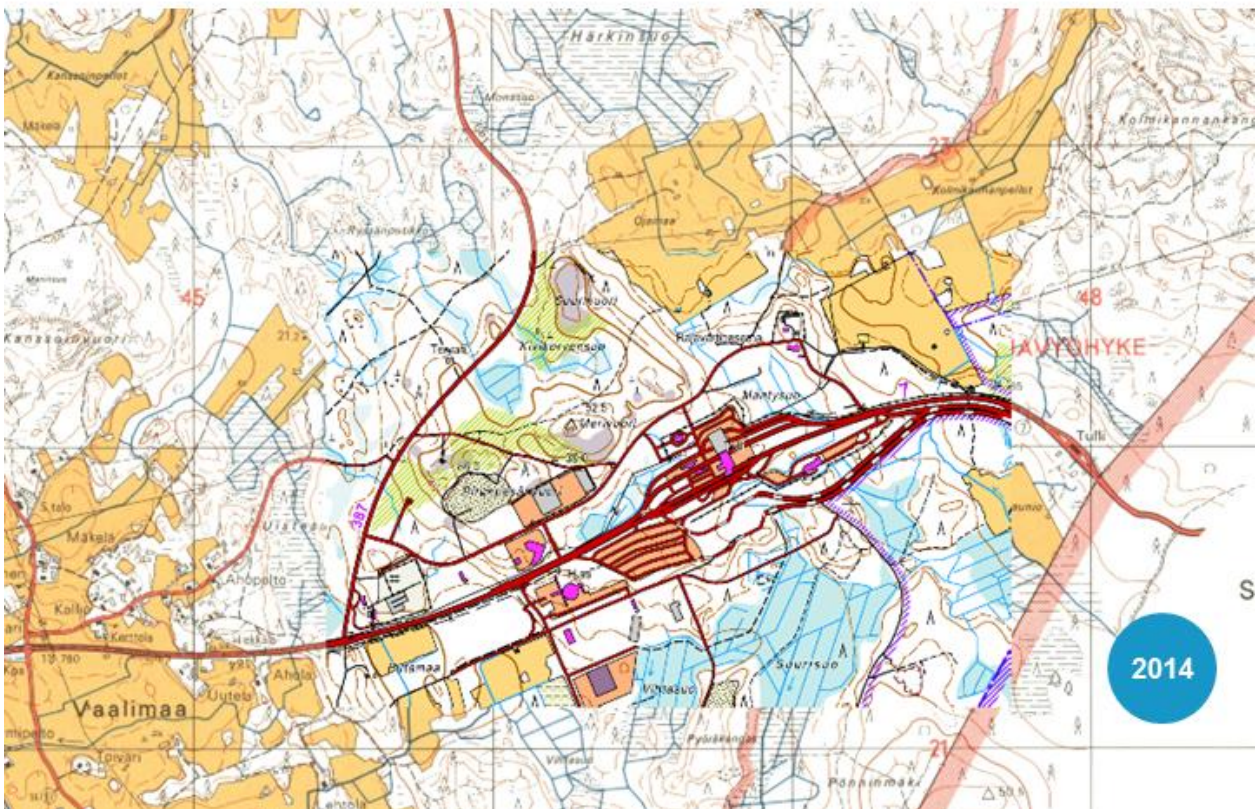
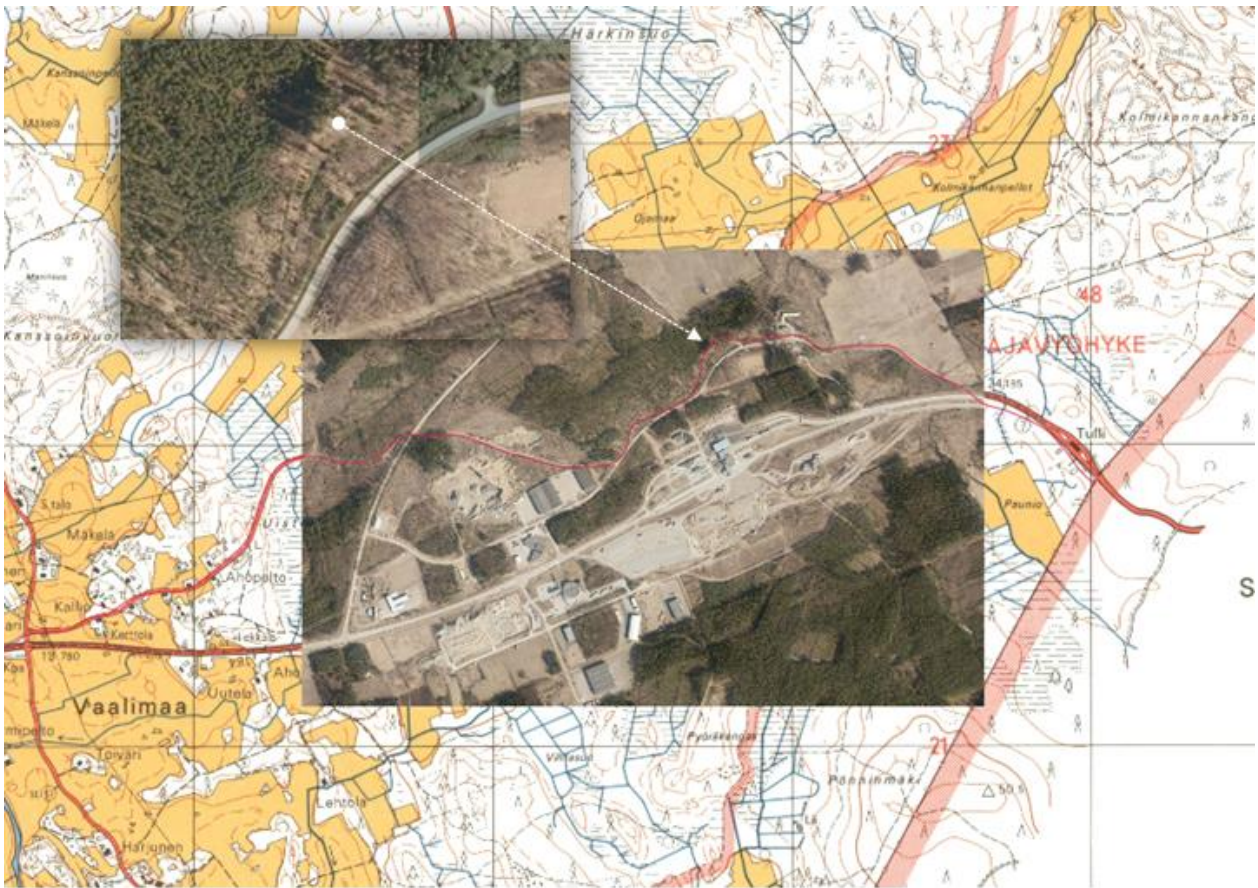
Vuonna 1954 hyväksyttiin uusi tielaki, jolla pyrittiin tienhoidon yhtenäistämiseen ja paikallistiestön tason ja liikenteenvälityskyvyn merkittävään parantamiseen. Kaakkois-Suomessa ensisijainen kehityskohde oli Kotkasta ja Haminasta Lappeenrantaan ja Imatralle johtava yhteys, mutta myös Haminasta Vaalimaalle johtava Valtatie 7 parannettiin kun Vaalimaantie rakennettiin 1960-luvun lopussa.

Tien varressa säilyneiden keskiajalla mainittujen rajamerkkien ja vanhojen kartapiirrosten perusteella rantatien linjauksen on arvioitu säilyneen pääosin muuttumattomana 1700-luvun lopulle asti. Varhaisimmat suunnitelmalliset oikaisut ovat peräisin 1770-1800-luvuilta, jolloin oiottiin jyrkempiä töyräiltä laskeutuvia mäkiä ja rakennettiin ensimmäiset täyskiviset sillat.

Virolahden alueella Suuri rantatie on alun perin kulkenut kylien kautta. Haminasta Virolahdelle johtava tie 3513 eli Museotie noudattaa varsin tarkasti Suuren Rantatien alkuperäistä linjausta, ja on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY). Virolahdelta Vaalimaalle ja Venäjän rajalle johtava tie on todennäköisesti pääpiirteissään noudattanut Suuren Rantatien linjausta vielä 1960-luvun lopulle asti, mutta 1970-luvun alussa rakennetun Vaalimaantien linjaus on huomattavasti aiempaa suorempi. Virolahden ja Vaalimaan välillä uusi tie rakennettiin vanhan tielinjauksen paikalle. Vaalimaalla vanha tie jäi vielä 1970-luvulla käyttöön uuden Vaalimaantien pohjoispuolelle, mutta on nykyään muuttunut raja- ja tulliaseman sekä alueen teollisuus- ja varastorakennusten liikennejärjestelyjen myötä. Osia Suuresta Rantatiestä on paikoitellen säilynyt uusien teiden suuntaisina päällystettyinä tai sorapintaisina yksityisteinä.

Kuva 6 Virolahden pitäjää vuonna 1659. Suuri rantatie merkitty pisteiviivalla. (Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto: Kymenkartanon lääni, Aspegren, Erik 1659 (fhk pf 83 nr 15ad Kymenkartanon lääni 1659)).

Kuva 7. Nykytilanteen mukainen ilmakeku ja karttakuva sovitettuna vuoden 1973 kartalle. Ilmakekuvaan on piirretty punaisella vuosien 1958 ja 1973 tielinjaus, joka todennäköisesti pääosin noudattaa Suuren Rantatien alkuperäistä linjausta. Nykyinen tie mukaillee osittain vanhempaa linjausta ja alkuperäisen tien linjaus on edelleen ainakin paikoitellen näkyvissä maastossa. (Karttapiirros: XXXX).

Havainnot 2014:

Kohde on havaittavissa Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistossa ja ilmakuvissa kaarevana rakenteena Merivuoren itäpuolelle (katso kuva 8).

Käytöstä jäänyt tielinja erottuu matalana noin kolmesta neljään metriä leveänä ojattomana voimakkaasti itään laskevana tieterrassina Merivuoren itäpuolella. Tielinjan itäpuolella on koivuja, jotka ilmentävät tien linjausta. Ilmeisesti tiepohjaa on muokattu vielä 1900-luvulla ja se on mahdollisesti poistunut käytöstä 1900-luvun jälkipuoliskolla. Nykyisin tienpohja on aluskasvillisuuden peitossa, mutta sen keskellä kulkee polku.

Todennäköisesti tienpohja on osa Suurta Rantatietä, sillä linjaus vastaa hyvin historiallisissa kartoissa esitettyä tien linjausta.

Kuva 8. Suuren rantatien linjausta Merivuoren itäpuolella. Tämä osuus tiestä tulkittiin muinaisjäännökseksi.

Kuva 9. Suuren rantatien linjausta Lappeenrannantien itäpuolella. Tiessä kestopäällyste. Tie on yhä paikallisliikenteen käytössä.

5.4 Kiiskilä [Mj rek. tunnus 1000019244] muu kulttuuripe- rintökohde

Nimi:	Kiiskilä	
Kunta:	Virolahti	
Laji:	muu kulttuuriympäristökohde	
Ajoitus:	uusi aika (1940-luku)	
Muinaisj.tyyppi:	puolustusvarustukset, taistelukaivannot	
Lukumäärä:		
ETRS TM 35 FIN	Tunnettu kohde	laajennus
N	6720512	6 720 160
E	545021	545 444
Z/m.mpy		
Koord.selite	GPS mittaus	
Peruskartta:	PK 304402	
Aiemmat tutkimukset:	inventointi John Lagerstedt 2009, 2011	

Vuoden 2011 inventoinnin tiedot:

Kohde on osa Salpalinjaan kuuluvaa puolustusketjua. Se kuuluu vuonna 1944 rakennetun ns. oikaisulinjan päälinjaan, joka sijaitsee Hämeenkylässä ja Tyllinjärven välissä. Se sijaitsee Kanssoinpeltojen itäpuolella, Häkälänjärventien molemmin puolin. Kohteessa on kahdeksan imubetonimenetelmällä valettua miehistökorsua eli pallokorsut nrot 1426 - 1433. Pallokorsu 1425 sijaitsee kohteen eteläosassa mutta sitä ei havaittu maastossa.

Korsujen ympäristöissä on maahan kaivettuja yhdys- ja taisteluhautoja tuliasemineen sekä kenttälinnoitettuja majoituskorsuja. Päätorjuntasuunta on itään. Pallokorsujen 1427 ja 1428 välissä on hyvin säilynyt, mahdollisesti keskeneräinen, hirsillä tuettu linnoite. Kyseessä on todennäköisesti tähtystusasema nro 1046A. Asema on kooltaan 2,5 x 3 m ja sen syvyys on 1 m. Aseman eteläisen seinämän muodostaa 1,5 x 3 m kokoinen, kivillä täytetty hirsiarikka. Asemien edustalla on myös maahan kaivettua panssarivaunun kaivantoestettä.

Havainnot 2014:

Inventoinnissa tarkastettiin kaava-alueeseen kuuluvaa aluetta ja siinä keskityttiin erityisesti paikantamaan jo tunnettuun puolustuslaitteeseen mahdollisesti liittyviä varustuksia.

Inventoinnin yhteydessä havaittiin aiemmin paikantamatonta taisteluhautaa noin 300 metrin matkalla Ryssänputikon pohjoispuolella aiemmin rajatusta alueesta noin 250 m itään. Taisteluhauta tulkittiin kuuluvan samaan kokonaisuuteen aiemmin paikannetun Salpalinjan linnoitteen Kiiskilä kanssa.

Inventoinnin yhteydessä kaivettu taisteluhaudan torjuntasuunta on itään tai koilliseen. Taisteluhaudat on kaivettu moreenimaahan. Taisteluhaudan katkaisee metsittynyt metsäautotie, jonka länsipuolella oleva puusto on paikoin tiheää metsää tai hakkuuaukeaa, kun taas kaakkoispuolella oleva taisteluhauta sijaitsee avoimemmassa mäntymetsässä. Kokonaisuutena rakenne on melko hyvin säilynyt.

Kuva 10. Paikannettua taisteluhautaa Ryssänputikon pohjoispuolella.

5.5 Kanssoinvuoren linnoitteet [Mj rek. tunnus 1000014426] muu kulttuuriperintökohde

Nimi:	Kanssoinvuoren linnoitteet	
Kunta:	Virolahti	
Laji:	muu kulttuuriympäristökohde	
Ajoitus:	uusi aika (1940-luku)	
Muinaisj.tyyppi:	puolustusvarustukset, taistelukaivannot	
Lukumäärä:		
ETRS TM 35 FIN	Tunnettu kohde	laajennus
N	6719577	6 719 882
E	544779	545 211
Z/m.mpy		
Koord.selite	GPS mittaus	
Peruskartta:	PK 304402	
Aiemmat tutkimukset:	inventointi John Lagerstedt 2009, 2011	

Vuoden 2009 inventoinnin tiedot:

Kohde on osa vuonna 1944 rakennettua Salpalinjan oikaisulinjan päälinjaa, joka alkaa pohjoisessa Häkälänjärvestä ja jatkuu Kanssoinvuoren itäpuolitse Latovuorelle, Kuokanmäkeen ja Hämeenkylään. Maastossa on paikoin voimakkaita korkeuseroja. Maaperä on paikoin kivikkoista moreenia mutta maankohoumien väliin jäävät alavat alueet ovat soistuneet. Linnoitusalueilla kasvaa tiheä puusto. Valtaapuuna on kuusi ja suoalueilla lehtipuuvesakko. Alueen poikki on linnoittamisen jälkeen rakennettu koillinen-lounas –suuntainen tie, jonka alle on jäänyt osa varustuksista. Kanssoinvuoren eteläpuoliset linnoitteet sijaitsevat tonttialueella.

Vuoden 2009 inventoinnissa tutkittiin ainoastaan valtatie 7 suunnitellun moottoritien linjauksen alueet sekä kursorisesti Häkälänjärven eteläosan linnoitteita. Muilta osin kohteen rajaus perustuu kartta-aineistoon. Puolustuslinja koostuu maahan kaivetusta yhdys- ja taisteluhautoista, joiden yhteyteen on tehty kaivettuja ampumapesäkkeitä ja -ulokkeita. Haudat ja pesäkkeet on aikanaan osittain tuettu puumateriaalilla. Osassa pesäkkeistä erottuu vielä jäännöksiä puuriu'usta ja hautojen reunoilta löytyi metallilankoja, joilla tukimateriaalit on kiinnitetty paikoilleen. Varustusten yhteyteen on lisäksi aikanaan sijoitettu panssarivaunujen tykkitorneista tehtyjä teräspesäkkeitä mutta inventoinnin yhteydessä tarkistetusta kohteista ne oli myöhemmin poistettu. Taisteluhautojen ja tuliasemien päätörjuntasuunta on itä ja kaakko.

Taisteluhautalinjojen taakse johtavien yhdyshautojen varsille on sijoitettu imube-tonivalumenetelmällä rakennettuja pallokorsuja. Kartta-aineiston perusteella pallokorsuja on ollut Häkälänjärven ja Kotolaan johtavan tien nro 14757 välillä 27 kpl. Taisteluhaudat jatkuvat maastossa tutkituilta alueilta sekä pohjoisen että lounaan suuntiin.

Havainnot 2014:

Inventoinnissa tarkastettiin kaava-alueeseen kuuluvaa aluetta ja siinä keskityttiin erityisesti paikantamaan taisteluhautaan mahdollisesti kuuluvia varustuksia.

Kohteen rajausta tarkennettiin hieman laajemmaksi kohteen itäosassa, jossa pieni osa taisteluhautaa oli jäänyt aiemman inventoinnin rajauksessa huomiotta.